

Emlékeim a világháborúból.

A Csobános-völgyben.

1917-ik év augusztus hó első napjaiban ismét harctérre szólított a hívó parancs. Ekkor már „állásharc” folyt az egész harcvonalon. Mindegyik fél állandóan ugrásra készen. A hová engem rendelt a sors és a felsőbb parancs, ott azonban az ellenfelek már kifáradtak vagy meggyengültek, mert hónapok óta állottak egymással szemben a nélkül, hogy kisebb harcászati vállalkozásoknál és járőrharcoknál nagyobb vagy jelentősebb harctéri tevékenységre került volna a sor. — Nem tagadom a második leMBERGI csata heves és gyilkos ütközetei, a magieróvi véres tusák és a rawaruskai rémségek után, örültem ennek a nyugalmasnak látszó helynek és beosztásnak. Nem is harcászati eseményeknek megörökítése késztet arra, hogy ennek a helynek és időszaknak történetét papírra vessem, hanem kortörténeti érdekességből és szempontból örökítem meg, annak bizonyosságául, hogy az évekig tartó vérzivataros világhégésnek ilyen oázisai, ilyen csendes szigetei is voltak.

Mint őrnagyot ez alkalommal a miskolci 10. honvéd gyalogezredhez osztottak be és a 5-ik zászlóalj parancsnokságával bíztak meg. Zászlóaljam — mint a 54. honvéd gyalog-hadosztály előretolt csoportja — a csíki havasokban, a magyar és oláh határszélen, a Csobános és Carunta patakok völgyének bejáratát őrizte és védelmezte a szemben álló orosz haderők ellen.

Az Úz völgyében székelő ezredparancsnokságomnál való jelentkezés után, a terjedelmes Magyaros hegynek 1540 m. magas csúcsát megmászva, egy gyönyörű nyárvégi napon érkeztem a Csobános-völgybe, s onnan az oláh határhegynek, a Caruntának oldalán végighúzódó állásainkba, vagyis az odatelepített zászlóaljam törzséhez.

Elmerengve bámultam „Csikországnak” ezt a feledhetetlenül szép hegyvidékét, a természet csodálatos szépségét és fenséges alkotását. Ezek a hatalmas hegyek egy gyönyörű széles völgyet alkotnak, a Csobános-völgyet, mely nyugatra, országunk belseje felé kiszélesedik és Csikbánkfalvánál a székely felfölddel olvad egybe. Kelet felé az országhatárig húzódik, hol a zordon oláh határhegység, a Carunta, további útját elzárja. Az egyik völgyet egy kristálytisztá hegyi patak a Csobános-pataka öntözi végig, s éppen állásaink lábánál éri el a magyar határ szélét, ott hirtelen kelet felé fordul s mintha szégyenlené új hazáját, eltűnik Oláhország kősziklás hegyei között. A patak mentén az egész Csobános-völgyet, virágokkal ékes süppedő zöld szőnyegként, buja havasi

legelő borítja. Jobbról-balról, mint valami meséből idecsöppent őrszemek, féltő gonddal őrzik ezt a gyönyörűséges földi paradicsomot az égfelé meredő hegycsúcsok: a robusztus *Keresztes*, a karcsú *Sólyomtár*, az éles gerincű *Sövérvjes*, a lapostetejű *Sátorkő*, a havasfejú *Sárhavas*, a terjedelmes *Magyarós*, a szakadékos *Kerekbükk* és a titokzatos *Kallanorma*.

Micsoda erőtlő duzzadó, zamatos, ősi magyar nevek ezek! Letűnt századok legendái elevenedtek meg bízó magyar lelkemben, mikor ezeket a zengetes magyar neveket először hallottam. Mikor pedig végigtekintettem a leáldozó nap aransugaraitól ragyogó csúcsaikon, képzeletemben ott láttam mindegyiknek büszke koronáját, a minden hatalommal, minden erőszakkal dacoló sziklavárakat s bennük az acéloskarú honvédő ősokeket, kik ezer évig biztosították, hogy ez a paradicsomi völgy, s ezek az ősi erdőrengetegek nem ismerhettek más gazdát, mint a magyart!

Átvevén a parancsnokságot, végig jártam zászlóaljaim állásait Ezek az állások a Sövérvjes hegygerinctől, 1558 méter magasságból, északnyugati irányban a Csobános-völgy bejáratához húzódtak le s ott a patak és a völgy bejáráinál harcászatiilag különösen megerősítve és felszerelve, átléptek a magyar határon s erős kiszögéléssel felhúzódtak az oláh Carunta-hegy oldalára; majd teljesen nyugatra fordulva, a Sólyomtár 1545 méter magas ormára kapaszkodtak fel s közel 4 kilométernyi harcvonallal biztosítása után a szomszédos 16.-ik honvéd gyalogezred állásaival egyesültek.

Az állások, a már régóta tartó állásharcoknak megfelelően s bőséges haditapasztalatok alapján, mindenre kiterjeszkedő figyelemmel, s igen nagy hozzáértéssel voltak megtelepítve és kiépítve. Mindenütt remekbekészült rőzsefonások és megerősítések, beépített géppuska, aknavető és őrszemállásokkal, gyalogsági és tűzérőségi figyelőpontokkal megtűzdelve. Gránátmentes parancsnoki és legénységi fedezékekkel, lövészeres raktárokkal, konyhakkal stb. — Szóval mindennel ellátva és felszerelve, ami a leghatékonyabb védelemre és hosszabb ideig való ottélésre szükségesnek látszott.

Az állások mögött, a harcvonallal közepe körül, egy belőhetetlennek vélt meredek sziklafal tövében voltak a zászlóaljparancsnok és a zászlóaljtorzs fedezékei. Ezeket a találékonyság, az unalom elűzéséből fakadó tettvágy s a gyönyörű környezet kinálkozása, valóságos nyaralóteleppé építette ki. Volt itt minden, amire csak szükség lehetett. A fedezékek előtt tágas, napos terezz, iparművészeti szaktudással és ízléssel összeállított fehér nyírfa-kerítéssel, kerti székekkel és asztalokkal. Díszül szolgálhatott volna bármelyik tátrai nyaralóhelynek. Kissé lejjebb a patak partján volt a zászlóalj fürdője, konyhája, gazdasági és baromfi udvara, a raktárok, műhelyek, istállók stb.

Csupán történeti szempontból, mint igazságot kívánom megörökíteni, hogy ebben az időben s ezen a helyen egészségesebb, jobb és gondtalanabb életet éltünk, mint otthonlevő s értünk aggódó hozzátartozóink.

Gondtalanságunknak legnagyobb támasza a szintén ide épült u. n. „földvezetékcs áthalgató állomás” volt. Ennek segítségével s az oroszul és oláhuul is beszélő németországi kezelőszemélyzet útján ugyanis, az ellenséges állásokban és annak környékén történtek-

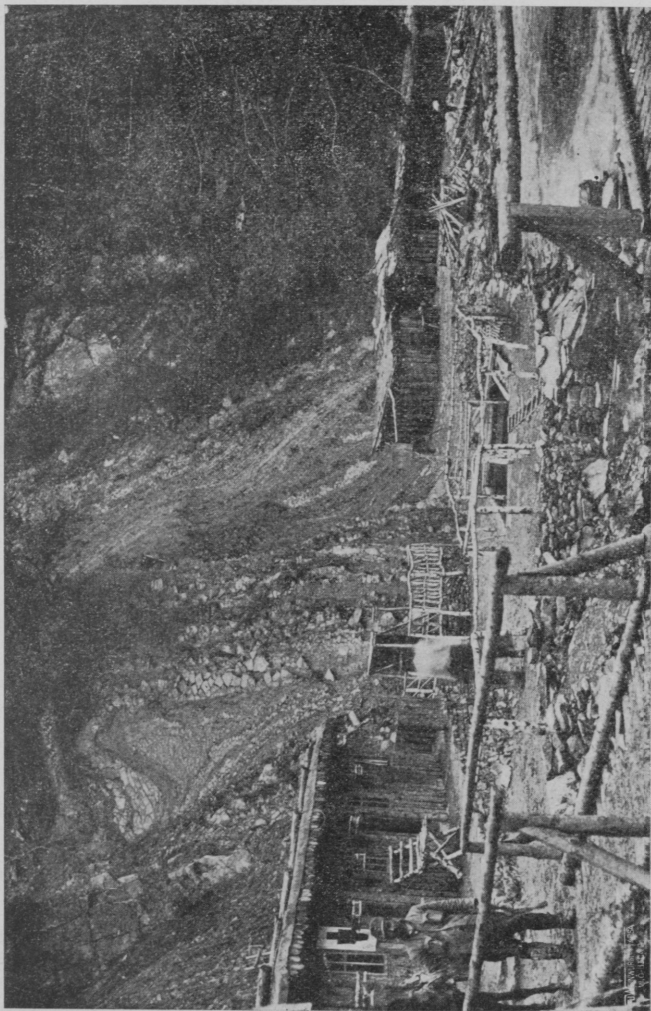
ról állandóan értesülve voltunk, úgy hogy meglepetéstől tartanunk egy pillanattal sem kellett. Másrészt tudtuk, hogy az oroszokat ekkor már a forradalom szele fojtogatta, s úgy az entente-, mint a központi hatalmakat a többi harcterek foglalkoztatják. — Támadásról vagy nagyobb szabású harctéri vállalkozásról tehát itt és ekkor egyik fél részéről sem lehetett szó.

Az ellenség állásai, a mi állásainkkal párhuzamosan, 800—1200 lépésnyi távolságban húzódtak végig a hegyrengetegben. A velünk szemben levő állásokat ez időben egy tatárezred katonái őrizték, akik állandóan gépfegyver és puskatűzzel nyugtalanítottak bennünket, melyet persze mi is kellőképpen viszonzottunk. Az őket rövid idő múltán felváltó szibériai 517. orosz gyalogezred, — melyben már a „bizalmiférfiak“ és a „politikai megbízottak“ voltak a parancsnokok — sokkal békésebben viselkedett és csak nagy időközökben adott magáról életjelt néhány puskalövésessel. Csupán akkor élénkült meg a tüzelés és visszhangzottak harci zajtól a környező hegyek, ha egyik-másik felderítő vagy megfigyelő járőrünknek sikerült az orosz állások közelébe férkőznie s őket heves puskatűzzel mészázásukból felébresztenie. Járőreinket üldözni, vagy a kölcsönt visszaadni azonban, otlétem alatt, az ellenségnek egyszer sem volt hátsorsága.

Emlékezetem szerint egyetlen egyszer volt szó arról, hogy az oroszok támadásra készülnek. Hadtestparancsnokságunk figyelmeztetett bennünket, hogy az oroszok, a harc vonal egy másik részén végrehajtandó támadásuk támogatása céljából elrendelték, hogy az orosz csapatok a mi csobánosi és úzvölgyi harc vonalunk és állásaink ellen is intézzenek támadást. Ez okból hadtestparancsnokságunk a várható támadás napjaira: szeptember hó 8. és 9.-ikére s esetleg a következő napokra is, a legszigorúbb készenlélet és legéberebb megfigyelést rendelte el. Ez meg is történt úgy zászlóaljamban, mint a körletben. S minthogy a hosszú tespedés után már vágytunk egy kis csetepatéra, ahol valamiféle kis hadidicsőségben is részesülhetnénk, mondhatni örömmel és afféle magyaros nekikészülődéssel és bátor elszántsággal vártuk a bekövetkezendőket. Kárba vészett a nagy készülődés, mert két nappal az említett napok előtt, nemcsak haraggal, hanem szinte sajnálkozva — mert hát ilyen volt a népek nagy csatájában a magyar katona — vettük a hírt, melyet áthallgató-állomásunk vezetősége közölt velünk, hogy a tervezett orosz támadásból a mi vonalunkon nem lesz semmi. A szemben álló orosz csapatok „bizalmiférfiai“ ugyanis megkérdezték és leszavaztatták legénységüket, hogy legyen-e támadás vagy ne legyen? S a megejtett szavazás szerint az orosz csapatok legénysége kétharmad többséggel úgy határozott, hogy a „támadásra semmi szükség sincs.“ Az említett áthallgató-állomásunk tisztje számszerűleg is felolvasta az egyes orosz századok szavazatainak eredményét. Emlékezetem szerint az egyik orosz századnál 48 ember a támadás mellett, 81 ember a támadás ellen szavazott.

Nem is lett a támadásból semmi. A kritikusan jelzett napok éjszakáin és hajnalain hasztalan voltunk talpon és készen, hasztalanul kémleltünk, füleltünk minden neszre, minden mozdulatra; néma és csendes maradt körülöttünk minden.

Végre szeptember hó 8-án reggel 7 óra felé mégis megdördültek a már régen hallgató ellenséges ágyúk és sűrűn küldözgették srapeljeiket állásaink fölé, gránátjaikat pedig a Csobános-völgy harmatos, buja legelőjén keresztül vezető útakra; de ezek sem emberben, sem állásainkban kárt nem okoztak. Azt hiszem, inkább

Segélyhely a Carunta tövében.

u. n. „tüntető tüzelés“ akart lenni lövöldözésük, mintsem valami támadás előkészítése. Délelőtt 10 óra felé el is hallgattak az ágyúk, de délután 3 órától 5 óráig újra szakadatlanul szóltak.

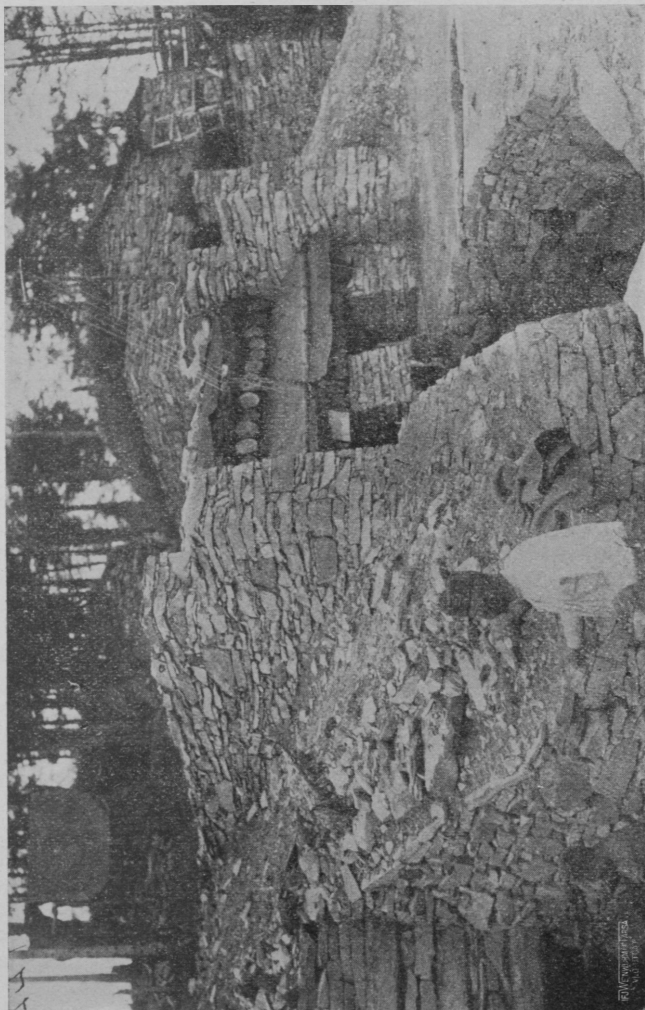
Ezt a szokásukat — ha nem is az első napok hevességével — ezután hetekig megtartották s naponta délelőtt 9—11 óráig és délután 3—4 óráig „egyes tüzzel“ végiglőtték állásainkat és a Cso-

bános-völgyön keresztül vivő útjainkat, természetesen minden eredmény nélkül. Politikai megbízottaik, ki tudná megmondani, milyen fontos és magasabbrendű stratégiai okokból, vagy emberi bölcsességből, így intézkedtek: alárendeltjeik a parancsnak hűségesen megfeleltek, mert minden egyéb mellékes volt nekik. A mi tűzérőségünk kezdetben adott némi választ lövéseikre, később azonban még csak feleletésre sem méltatta őket.

Mi pedig kitanultuk és megszoktuk úgy a lövés irányát, mint idejét, s ilyenkor üres volt a „csobánosi korzó.“ Sőt nemcsak mi, emberek, hanem telepünk kincsei, teheneink és disznóink is csakhamar kitanulták, az ő állati eszük szerint bizonyára nem az emberektől, hanem az égből jövő mennykőcsapásokat. Alkalmazkodtak is hozzájuk. Állataink ugyanis kora reggeltől késő estig, a buja csobánosi legelőn legelésztek és üdültek. Mikor az említett napon, szeptember 8-án, a gránát először csapott le melléjük, gondozójuk sietve futott a veszélyeztetett területre s a csendesen legelésző állatokat biztos fedezékükbe terelte. Minthogy pedig ez naponta délelőtt és délután mindig ugyanazon órában és az első ágyúdörrenésre megismétlődött, állataink annyira megszokták az új rendet, hogy pár nap múlva már nem is kellett az embernek értük menni s életét naponta kétszer kockára tenni, mert az első ágyúdörejre vagy gránátbecsapódásra, az öreg simmenthali tehénünk felkapta fejét, fülelt, körülnézett, lehet, hogy meg is bírálta a harctéri helyzetet, azután felkelt vagy abbahagyta a legelést s csendes nyugalommal megindult a szokott úton a telep, illetve istállója felé. Többi állataink nagyság szerint libasorban követték, valóságos haraggal és megvetéssel tekintgetve vissza a le-lecsapódó gránatokra, melyek miatt terített asztalukat el kellett hagyniuk.

Igy éldegéltünk, — nem merem mondani, hogy szórakoztunk — a világot elborító véres csaták e rémséges napjaiban, míg egy szép meleg októberi napon mi is arra ébredtünk, hogy még nincs vége a háborúnak s a velejáró ezer veszedelemnek. Napsütötte teraszunkon éppen ebédeltünk. Csillogó napfény, szokásos néma csend mindenütt. Az akkoriban mindig gazdag lakománknak már vége felé jártunk s jól emlékszem, az utolsó fogásra, az általánosan kedvelt térszóra vártunk, hogy azt a mi gyorsjárású Miklós kiszolgáló honvédünk, az alattunk 50—60 lépésnyire levő zászlóalj-konyhából felhozza. Egyszerre csak, mintha a derült égből villám csapott volna le, rettenetes ágyúdörrenés s körülöttünk jobbra-balra, elől-hátul csapkodott a gránát, törte röpítette a kősziklákat és szilánkjait. Egy pillanat alatt mindnyájan a közeli kavernában voltunk s onnan kémleltünk ki a hulló gránátzivatarra, mely nyaralótelepünket, szépséges, fehér nyírfás teraszunkat — hónapokig tartó kedves munkánk eredményét — pár perc alatt megsemmisítette, akárcsak a szorgalmas gazda reménységét, az aranykalászos buzatáblát, a hirtelen lecsapó nyári zivatar és jégverés. Több, mint egy órán át, állandóan a zászlóalj törzstiszti fedezékeire és környékére hullott a gránát, anélkül, hogy az állásokra vagy a legénységi fedezékekre egy pillanatig is lőttek volna. Egy óra múlva ismét csend l-tt, ellenséges támadásnak vagy arra való készüldésnek azonban nyoma sem látszik, hangja sem hallatszik. Tehát csak mireánk, a zászlóalj-törzsrre fájt az ellenség foga s kikémlelve

fedezékeinket, csak minket, „tiszt urakat“ akart elpusztítani, a politikai biztosok burzsujgyűlölő hadserege. Vagyis már nem fegyelmezett harcoló csapatok, hazájukért élni, halni tudó lelkes katonák, hanem jelszavakkal megmételyezett s osztálygyűlölettől elvakult vérszomjas demagógia eszközeivé alacsonyított zsoldosok

Fedezék a Csobános völgyében.

állanak velünk szemben, akik még a harcéri ellenséget is saját elveik szerint osztályozzák és csak a „tiszturakra“ csapnak le, és csak azokat a „burzsujokat“ iparkodnak elseperni a föld színéről. Ekkor és ebből a kicsinyesnek látszó eseményből éreztük ki először, az akkor még valójában nem is ismert „bolsevizmus“ lenge-dező szelét, mely később olyan pusztító fergeteggé növekedett.

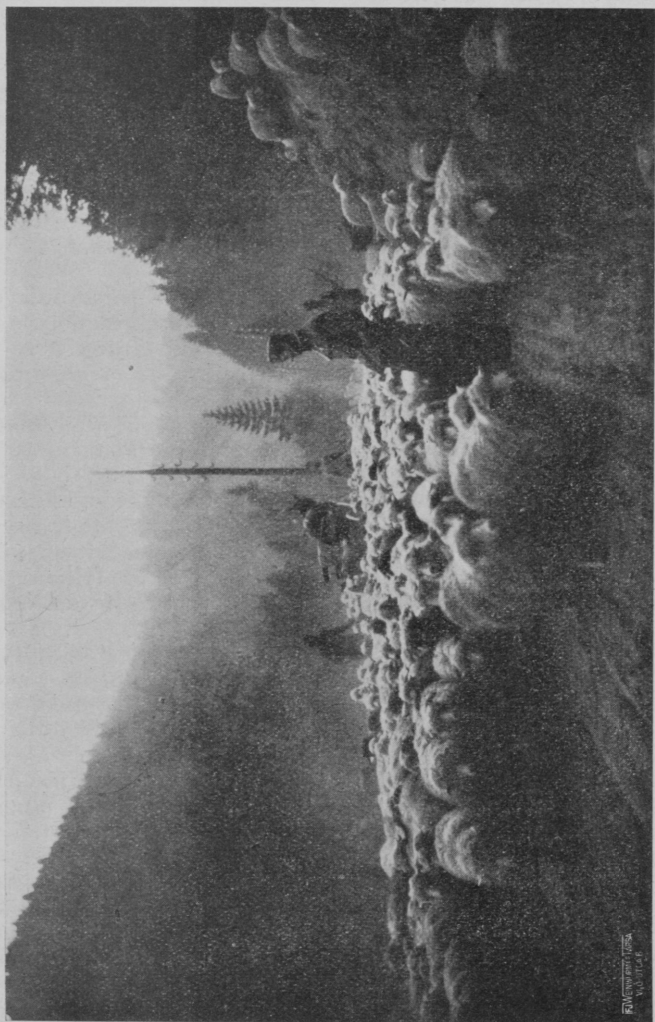
De mi is résen voltunk. Az esetről telefonon azonnal értesítettem a hozzánk tartozó tűzértség parancsnokait, kik azonban nem bocsátkozhattak tűzharcba a meglepetésszerűen fellépő üteg ellen, mert az ellenséges üteg állását még hozzávetőleg sem ismerték. Azonnal tisztí járőröket küldtem ki a veszedelmes üteg állásának, nagyságának, minőségének stb. pontos felderítésére.

Mikor az ellenséges üteg beszüntette tüzeit, előjöttünk a kaver-nából és végigjártuk elpusztított telepünket. A becsapódott lövedékek szilánkaiból hamarosan megállapítottuk, hogy egy japán eredetű hegyi üteg zavarta meg békénket s pusztította el nyugalmas fészkiünket. Szemlélődésünk közben reábukkantunk hűséges felszolgáló legényünkre, Miklósrá is. Ott feküdt égrenező nyitott szemmel szegény bajtársunk, a konyhából a terraszra vivő lépcsőzetes keskeny kis út közepén. Mellette a kezéből kiesett tésztartal, körülötte szétszóródott tésztadarabok. Nem tudott már hozzánk jutni vele, mert egy lecsapódó gránát szilánkjá útközben leterítette. Nyitott szeméből mintha még akkor is sugárzott volna a tisztet, a hűség és szolgálatkészség, mellyel életében körülöttünk forgolódott. Mert nagyon boldog volt szegény, hogy a zászlóalj-törzsnél, a tiszt urak mellett lehetett. Hányszor megírta haza övéinek, hogy öneki milyen szerencséje van, milyen tűzmentes, biztos helyre került s mennyire irigylük a veszedelmes állásokban, a harc-vonalban levő társai stb. A nagy kaszás azonban reácafol, végighúzza kicsinyes emberi számításait s csontos kezével akkor és ott sújtott le reá, ahol legnagyobb biztonságban érezte magát.

Emberi ésszel véletlennek mondják, mint a harctér megszámlálhatatlan hasonló esetét — a hívő és bizó lélek Isten rendelésének és véghetetlen bölcsességének nevezi — a halál iránt elfásult s megkövesedett szívű öreg katoná természetesen látja, hogy a harctéren levő katonát mindenütt elérheti a halál s lelke mélyén bizonyára örül is, hogy nem ő volt ott, a biztosnak vélt helyen. Bármiképpen gondolkoztak is zászlóaljunkban szegény Miklós kivételes tragédiájáról, mindnyájukat megrendítette a derék fiú halála, ki reábizott teendőit éppen olyan lelkiismeretesen végezte, mint a legveszedelmesebb helyen levő másik társa, s csakúgy kötelességének teljesítésében halt hősi halált, mint azok a százazrek, kik szuronyszegezve áldozták fel életüket hazájukért és nemzetükért. Hősnek kijáró megbecsüléssel és tisztelettel ott tettük el a Csobános-patak partján s most ott álmodik az elrabolt anyaföld gyöngyvirágos szemfödője alatt, a nagy magyar feltámadásról.

Járőreink eközben kiküldetésükből visszatérve, tudatták velem az ellenséges üteg pontos helyét s azt a harctéri kockás tűzértségi térképbe berajzolva, azonnal beküldtem a tűzérdandár-parancsnokságnak, mellyel abban is megegyeztünk, hogy minő jelzéseket adassak, ha a kérdéses japán üteg újra reánk támad. Nem kellett sokáig várni. Másnap már délelőtt 10 óra felé „össztűzzel“ tört reánk a kis hegyi bestia. Erre, harctéri nyelven szólva, „mi is megnyomtuk a gombot“ s abban a pillanatban négy ütegünk egyszerre ontotta tüzeit a meghatározott ellenséges ütegállásra. Köztük egy 15 cm. tarackos üteg is, melynek hatalmas lövedékei, — szabad szemmel is jól láthatólag — fejük felett hasítottak.

ták végig a levegőget s nemcsak a lelkeket megrázó, hanem az egész hegységet megrendítő irtózatossággal és dörrenéssel csaptak le a háborgató ellenségünkre. Az ellenséges kis hegyi ütég egy-két lövéssel még próbálkozott résztvenni a megindított „tűzépárbajban”, mely úgy folyt le, mint mikor egy kis sikoltozó öl-

Hazaférő juhnyáj a Csobános völgyében.

ebet hangos ugatással egy sereg kuvasz támad meg s a keletkező nagy zsvajt egy hatalmas komodor (itt a 15 cm. tarack) öblös torkának üvöltése harsogja túl. Öt perc múlva vége volt a párbajnak. A kis öleb nem kapott övéitől segítséget; elhallgatott. Áthallgató állomásunk útján még aznap megtudtuk, hogy az ütég három

ágyúja teli találathabban elpusztult s megmaradt három ágyújával sietve menekült a tűzkörletből.

Egy hétig csend volt. Akkor egy új ütegállásból újra megpróbálkozott, de nagyon bátortalan hangon s mindig csak egyedül, társak nélkül, segítség nélkül. Új ütegállását hamarosan kifürkészve, most már végérvényesen elhallgattatták dörgőtorkú ütegeink a „bizalmiak“ és „politikai megbízottak“ első bolsevista ütegét.

Ezután már semmi se zavarta harcvonalkunk nyugalmát és biztonságát. Bőség, elégedettség, jókedv uralkodott az egész zászlóaljban. Betegségnek, nélkülözésnek, fegyelmetlenségnek soha semmi nyoma, sőt még a hazavagyódás, a szabadságkérés is ritkaságszámba ment, mert mindenki attól félt, hogy helyét mással pótolják s mire visszatér, esetleg más harcvonatra osztják be és más-hová küldik. Mindenki kívánatosabb alkalomra tartogatta a neki járó szabadságot s tovább gyönyörködött a felségesen szép Csobános-völgy haldokló őszi pompájában.

Hej szép Csobános-patak! De sokszor elméláztunk ott, a féltve őrzött haza határán, a te kedves csobogásod mellett, a távoli édes otthonról, a jövődőről — pedig otthon voltunk a te virágtól illatos, gyönyörű völgyedben is. Mennyi tréfa, mennyi bohóság született meg a te zöld-pázsitos partjaidon!

Hogy is volt a „Gyuri“ kakas tragikomédiája? Elmondtam már, meg is örökítettem s most egy évtized távlatában mégis a teljes újdonság varázsával jelenik meg emlékeim között.

Szinte magam előtt látom büszke, hófehér, szép kakasunkat, „Gyuri urat“, amint gögösen, a háború viharait semmibe se véve, gondtalanul s méltóságteljesen lépegetett gazdasági telepünkön, udvarhölgyei között s hallom hajnalpirkadáskor felhangzó éles kukorikolását — mellyel mindig elsőnek üdvözölte az égő napistent.

Ez a természetében rejlő rossz szokása módfelett bántotta a mi közkedvelt konyhamesterünket, a leányképű, pufók arcú, kis zászlósnkat „Pindurkát“. Mert hát a csobánosi telepítési törvény úgy szólott, hogy a tisztikonyha mellett legyen a konyhamester fődozéke és a mellett a tisztikonyha büszkeségeinek és reménységeinek, a szárnyasoknak ketrece. Ilyenformán a mi „Pindurkánk“ minden hajnalban, mikor éppen legrózsásabbak voltak álmai, hamisítatlan tisztaságában élvezhette Gyuri-kakasnak bájteli kukorikolását.

Pindurka az étkezésnél gyakran elő is terjesztette kecségető ajánlatát: „Holnap kakaslevest lehetne csináltatni a fehér kakasból. Ugyis régen van már itt... el is hizott nagyon... másikat kellene helyette szerezni“, stb. stb. Mi azonban könnyen átláttunk Pindurka bosszúálló és öldöklő tervén, s minden ilyen intrikus módon előadott indítvány után, egyhangú határozattal kegyelmet szavaztunk Gyuri úrnak, úgy hogy ő kelme bú nélkül sétálgathatott és kukorékolhatott tovább. Hasztalan volt és eredménytelen maradt magas feljebbvalójának ellene megindított minden aknamunkája.

A sok kudarcot vallott kísérletet végre is megunta Pindurka s mivel meggyőződött, hogy Gyurit hiába akarja halálra ítélni, más megoldást eszelt ki bosszantójának megcsúfolására.

Egy szép őszi napon Pindurka elkezdett egy kis hosszúkás vékony deszkadarabon faragcsálni. Hiába faggattuk, hogy mit csinál belőle, nem mondta meg, csak mosolygott pelyhes bajszkája alatt.

Pindurkát — kit a kakasszó mindig elsőnek állított talpra, — egy szép reggelen szinte úgy kellett kipiszkálni a fagyapotos ágyból, olyan sokáig és olyan mélyen aludt. „Mi történt”? kérdezték jobbról-balról Pindurkától. — „Ébresztő-órát felejtettem el felhúzni vagy Gyuri úr feledkezett meg a hajnalról és rólad, s nem keltett fel érces tenorjával”? — „De nem ám” — felelt kipirult, örvendező arccal Pindurka. „Csak nem lettél gyilkosa?” — „Az nem, hanem kifogtam ő kelmén”. — S azzal Pindurka a a tyűkretrehez megy, kivieszi a kakasülő felül az előtte való nap faragcsált deszkalapot s boldogan magyarázza odaseregglő barátainak, hogy ő megfigyelte és kitapasztalta, hogy a kakas csak akkor tud kukorékolni, ha kinyújthatja a nyakát. Kigondolta és elhatározta tehát, hogy ha nem kerülhet szépszerével terítékre fehér bosszantója, legalább a hajnali kukorékolásában akadályozza meg. S este, mikor a baromfi népség uralkodója a ketreche ment, összehúzott nyakkal trónusára ült s elszundított, Pindurka a kis deszkalapot a kieszelt s előre kipróbált módon ügyesen a ketrec áglécei közé, a kakas összehúzott nyaka fölé úgy helyezte el, hogy hajnalpirkadáskor, mikor jött az ébresztő ének ideje, Gyuri úr nem tudta a nyakát kinyújtani s mint valami suttagó tenorista, csak annyit tudott kieroszakolni ékes hangjából, hogy „kuk”, míg a magas „C” többi hanghullámai benne rekedtek s nem zavarhatták meg a szomszédos Pindurka boldog álmát és nyugalmát.

Azóta aludt is Pindurka nagyokat s álmodott szépeket az otthoni korszoról, a szép bakfisokról, zsúrokról, cukrászdáról, szóval mindenről, ami csak egy kis zászlós szerelmes szívecskéjének édes lehet. Viszont mi öregebbek, kik már kiálmodoztuk magunkat, szívesen felkeltünk olykor-olykor hajnalban is és lestük, hogyan iparkodik a mi Gyurink üdvözölni a rózsaszínű csobánosi hajnalt. De hasztalan volt a kakas minden erőlködése, mert Pindurka résen volt s deszkáját mindig sikerült az est homályában a kakas fölé elhelyezni; a ketrecet pedig lakattal gondosan lezárta s a kulcsot féltékenyen őrizte, nehogy a bajtársi ármánykodás valahogyan meghiúsítsa fényes győzelmét.

Nemsokára azonban ez is feleslegessé vált; vége lett a tréfálkodásnak, az incselkedésnek és vége lett a csobánosi szép napoknak is. December első napjaiban máshová rendelt bennünket a hadvezetőség parancsa s mi felcihelődve, zimankós, lucskos időben, végnélkülnek tetsző úttalan útakon, gondolatainkba merülve, komoran, hallgatagon mendegéltünk befelé az oláh havasok közé, honnan hamarosan tudatták velünk az ágyúörgés, a puskaropogás, a soraink felé süvítő s le-lecsapódó lövedékek s egy-egy elmaradt bajtárs, hogy a nagy leszámolásnak, a népek csatájának nincs még vége — mint ahogyan Csobános-völgyében s a nyugalmi napjaiban elképzeltük — és mentünk, törtettünk tovább, új harcok, új győzelmek elé.

Kovács József.